

UDSYN mod verden

Talebans genindsættelse i Kabul. Russisk troppeopbygning på grænsen til Ukraine. Uro i Kasakhstan. Energikrise og stigende inflation sammen med en pandemi, der ikke helt vil gå væk. Der er fortsat uro på det sikkerhedspolitiske barometer. Et godt bud på vejrudsigten får 2022 finder man i Forsvarets Efterretningstjenestes årlige risikovurdering, der i år har fået navneskifte til 'UDSYN'.

// Af militæranalytiker Jeanette Serritzlev, Forsvarsakademiet. Foto Pixabay.com

Den gode nyhed over verdens tilstand er, at risikoen for krig mellem stormagterne USA, Rusland og Kina fortsat vurderes til at være meget lille. Den mindre positive er, at de øgede spændinger øger risikoen for en eskalation, som kan medføre militær magtanvendelse.

Værd at bemærke her er, at Cyber er rykket tre pladser op foran Arktis, Rusland og Kina med et ganske kort kapitel – for derefter ligeledes at indgå de øvrige kapitler, idet cybertruslen ses som en integreret trussel af truslen fra de øvrige aktører. Hvor risikovurderingen sidste år havde et underliggende COVID-tema, fylder pandemien befriende lidt i år. Artiklen er ikke et fyldestgørende referat. I stedet gøres der nedslag i visse elementer.

I den årlige risikovurdering for 2021 har truslerne fået denne rækkefølge: Sikkerhedspolitiske rammevilkår, Cyber, Arktis,

Rusland, Kina, Terror og Europas naboregioner – dvs. Mellemøsten inkl. Afghanistan og Nordafrika og Sahel.

Truslen fra Kina og Rusland fortsætter med at udfordre Vesten. Begge lande bruger en bred vifte af virkemidler til at fremme deres fælles og respektive nationale interesser. For Ruslands vedkommende gælder det i øget grad også anvendelse af det militære magtmiddel, såsom stor troppekonzentration nær Ukraines grænser. Kina agerer fortsat mest aggressivt økonomisk og diplomatisk. Begge lande anvender f.eks. cyberangreb og påvirkningsoperationer rettet mod Vesten, ligesom de har en fælles interesse i et svækket EU. Begge lande forsøger også at styrke alternativer til vestlige internationale organisationer. Fra russisk side gælder det bl.a. Den Eurasiske økonomiske Union og CSTO, den kollektive sikkerhedspagt, som senest er set anvendt i forbindelse med deployering af russiske styrker til Kasakhstan

med henblik på at inddæmme urolighederne i landet, som brød ud i begyndelsen af januar 2022. The Shanghai Cooperation Organisation (SCO) er et andet eksempel en sikkerhedspagt mellem bl.a. Rusland og Kina, flere centralasiatiske republikker samt Indien og Pakistan.

Det bilaterale forhold mellem Kina og Rusland styrkes fortsat, hvilket omfatter øvelsesaktivitet. Kinesiske tropper deltog således igen i 2021 i den russiske strategiske øvelse Zapad.

En optælling af søgeord viser et rimeligt stabilt billede af kvantitativ repræsentation af emnerne i risikovurderingerne siden 2015. Det mest iøjnefaldende er den markante fremgang i frekvensen af 'Rigsfællesskab' og 'Danmark', hvilket kunne indikere et mere nationalt orienteret sikkerhedsfokus. Den tolkning er vel og mærke alene baseret på frekvens som parametre og kan selvfølgelig ikke stå alene.

Tiltagende våbenkapløb

Efter årtier med nedrustning ser vi et nyt våbenkapløb som en del af den strategiske konkurrence mellem USA, Kina og Rusland. FE vurderer, at den udviklingen inden for våbentechnologi kan få stor betydning for

den militære magtbalance. Våbenkapløbet gælder også nukleare våben, som igen har fået større betydning i strategisk afskrækkelser. Andre våbenarter af bekymring er langtrækkende hypersoniske præcisionsvåben. Ifølge FE er Rusland her i førerposition

med f.eks. Kinzhall-missilet, men også Kina er langt i udviklingsstadiet. Endelig nævner FE også cyberkapacitetsopbygning under dette våbenkapløb. Destruktive cyberangreb vil anvendt under en krise kunne sinke amerikanske styrker eller hindre Nato-styrkers mulighed for f.eks. at passere gennem Danmark.

Samtidig med et øget våbenkapløb har vi set en opløsning eller afvisning af gensidige nedrustnings- og kontrolaftaler. Det er en interessant, men også bekymrende pointe, når FE skriver, at de nye våbentyper gør det vanskeligere at sammenligne enkelte våben og dermed opstille regler for våbenkontrol. Det var bl.a. disse aftaler, der har været med til at skabe stabilitet gennem transparens og gensidig kontrol siden deres indgåelse.

Konflikt med Nato som muligt scenarie

'Rusland på konfrontationskurs' er over-

ORDFREKVENS/ÅR	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Arktis	50	65	57	135	144	165	91
Rigsfællesskab	0	4	0	0	0	1	14
Grønland	9	15	9	12	20	29	16
Danmark	35	41	45	51	51	62	89
Rusland	207	265	271	342	339	435	343
russisk/-e	45	49	49	73	15	42	31
Kina	80	79	89	155	174	257	245
Kinesisk/-e	31	24	33	35	51	48	51
Mellemøsten	17	19	19	28	10	53	20
Afrika	66	56	45	31	20	64	26
Cyber	49	66	108	80	89	110	114
Påvirkning	1	5	18	26	20	12	15
Terror	84	102	81	76	11	83	53
Hybrid	1	7	5	2	0	0	0

skriften for Ruslandskapitlet. Risikovurderingen, der udkom i december 2021, skriver, at Rusland med stor sandsynlighed vil gøre det klart for Ukraine, USA, Nato og EU, at Rusland fortsat er klar til at varetage sine nationale interesser over for Ukraine, også militært. Hvis USA eller Nato skulle have været i tvivl, blev det i hvert fald klart med Ruslands ultimatum i form af krav om sikkerhedsgarantier, som Kreml udmeldte kort før nytår.

Ruslands militære modernisering, oprustning og evne til hurtigt at kunne indsætte tropper betyder, at Rusland vil være militært overlegen i første fase af en konflikt i Østersøen. I lighed med tidligere år vurderer FE det som meget usandsynligt, at Rusland med overlæg vil risikere en militær konflikt med Nato. Imidlertid vurderer man fra russisk side, at en sådan konflikt kan forekomme, og Rusland forbereder sig derfor på dette scenarie. Deri ligger også konfliktpotentialet til gensidig eskalering og fejllæsninger af hinandens handlinger og vækker mindelser om perioder under Den Kolde Krig.

Rusland forbereder sig på en eventuel konflikt ved at prioritere ressourcer samt fortsat modernisere og opbygge styrker. De årlige strategiske øvelser indeholder omfattende store troppebevægelser. Et nærliggende spørgsmål er, om Nato – hvilket i praksis vil sige de medlemslande, alliancen består af – gør tilstrækkeligt. Ruslands evne til hurtig beslutningsevne og -eksekvering lader i hvert fald Nato noget tilbage at ønske. Rusland viste f.eks. evne til at sende en styrke på mere end 1.000 soldater og materiel til Kasakhstan inden for 15 timer efter beslutningen om at yde militær assistance.

Kina

For mange danskere virker Kina stadig

langt væk. Og vist har Kina et fokus i eget nærområde inkl. det sydkinesiske hav, men kinesiske interesser er globale. Kinas interesse i Arktis, som i stigende grad bliver et højspændt område, betyder, at Kina også er en relevant sikkerhedspolitisk aktør for Danmark. Kinas økonomiske aktiviteter i hele verden, inkl. Europa, har ligeledes direkte betydning for Danmark i EU. Endelig har Kina i flere år udvist en aggressiv nultolerance over for kritik. Det opdagede Jyllands-Posten – og alle andre på Twitter, da avisen ved pandemiens begyndelsen i 2020 formastede sig til at lave en satiretegning, hvor stjernerne i det kinesiske flag var erstattet af et coronavirus. Ligeledes står flere danskere, der i 2021 deltog i at få Hong Kong-aktivisten Ted Hui til Danmark således til at risikere udlevering til Kina, hvis de mellemlander i et land, som Kina har udleveringsaftale med.

Understregning af påvirkning som trussel

Truslen fra påvirkning er ikke ny, men der er stor forskel på, i hvor høj grad den bliver forstået og følgelig taget seriøst herhjemme. For at hjælpe på forståelsen er det for en fagnærd glædeligt at se, at FE har dedikeret flere sider til at forklare, hvordan fremmede magter bruger kognitive og digitale virkemidler til at påvirke holdninger og adfærd. Når FE skriver, at f.eks. Rusland bruger påvirkningsaktiviteter til at sprede desinformation og konspirationsteorier, er det, fordi det ikke kun er en trussel rettet mod bestemte grupper i digitale ekkokamre. Det er derimod noget, der vedrører os alle og udgør, jf. FE, en trussel for den offentlige debat i Danmark. Pandemien burde her stå som klart eksempel for de fleste.

Endelig er påvirkningsaktiviteter også meget andet end falske konti på Facebook. Der er overlap mellem påvirkning, soft power, spionage og offensive efterretningsoperationer. Derfor er der også en grund til, at russiske påvirkningsaktiviteter udspringer af efterretningstjenesterne og ikke en kommunikationsafdeling.

Gammel vin med ny etiket

Risikovurderingen ligner – heldigvis – sig selv i indhold, med hovedkonklusioner og emneinddelte kapitler. Det meget lidt mundrette navn er nu: 'Udsyn – En efterretningsbaseret vurdering af de ydre vilkår for Danmarks sikkerhed og varetagelsen af danske interesser'. Det har sikkert været dyrt i konsulentkroner, og det hjælper ikke rigtig læseren på vej, der ikke kender risikovurderingen. Da riget fattes penge, kommer her et gratis tip til 2022: Man kunne også bare kalde publikationen for ... tja, hvad med 'Efterretningsmæssig risikovurdering – En aktuel vurdering af forhold i udlandet af betydning for Danmarks sikkerhed'? Det ville være læservenligt.

Når den sure dame (undertegnede) er færdig med at brokke sig, skal det dog understreges, at risikovurderingen vanen tro er af høj kvalitet, og det er en fornøjelse at læse FE's produkter, hvor der er lagt en indsats i klar kommunikation på et korrekt dansk. Det er efterhånden en sjælden glæde.

Uvejr i horisonten

Selvom risikovurderingen ved første øjekast kan ligne sig selv, synes krigsretorikken at være øget. Med det menes, at den reelle risiko for en militær konflikt virker til at ligge under større dele af teksten end tidligere år. Nogle steder endda eksplicit, når der står: "I værste fald kan alvorlige cyberangreb udløse militære modsvar og i sidste ende en konventionel krig."

FE's risikovurdering fungerer stadig som et solidt sikkerhedspolitisk basisdokument. Desuden er det ikke kun den aktuelle risikovurdering, der er relevant: Lige så interessant kan det være at se på vurderingerne over en årrække. Sæt dig godt til rette med en kop kaffe. Der er konfliktstof nok til flere Tom Clancy-romaner. Slutningen er dog ikke lige så givet.

LÆS FE'S RISIKOVURDERING

Du kan hente risikovurderingen på FE's hjemmeside her:

www.fe-ddis.dk/da/produkter/Risikovurdering/risikovurdering/udsyn-2021/